

Извјештај о квалитету
за статистичко истраживање
**АНКЕТА О ПОТРОШЊИ
ДОМАЋИНСТАВА, 2011.**

Републички завод за статистику,
Бања Лука, 2015.

Садржај

1. Увод у статистички процес и његове резултате – Методологија истраживања	5
1.1. Намјена и периодика провођења истраживања	5
1.2. Правни основ и одговорност статистичких институција	5
1.3. Јединица посматрања	5
1.4. Прикупљање података и упитници	5
1.5. Обухват	7
1.6. Дефиниције	7
1.7. Обрада података	9
1.8. Објављивање резултата	10
1.9. Кључне варијабле	10
1.10. Кључне статистике	10
1.11. Контакт информације	10
2. Релевантност	11
2.1. Показатељ квалитета и учинка – Стопа расположивих ЕСС статистика	11
3. Тачност	11
3.1. Грешке узорковања	11
3.1.1. <i>Поступак израчунавања грешака узорковања</i>	11
3.1.2. <i>Активности за смањење грешака узорковања</i>	12
3.2. Неузорачке грешке	12
3.2.1. <i>Грешке обухвата</i>	12
3.2.1.1. Показатељ квалитета и учинка – Стопа прекомјерног обухвата	12
3.2.1.2. Грешка недовољног обухвата	12
3.2.1.3. Мјере за смањење грешака обухвата	12
3.2.2. <i>Грешке мјерења</i>	12
3.2.2.1. Контроле за откривање грешака мјерења	12
3.2.2.2. Разлози за настанак грешака мјерења	12
3.2.2.3. Поступање у случају грешака мјерења	12
3.2.2.4. Показатељ квалитета и учинка – Стопа едитовања/импутације података	13
3.2.2.5. Мјере за смањење броја грешака мјерења	13
3.2.3. <i>Грешке неодговора</i>	13
3.2.3.1. Показатељ квалитета и учинка – Стопа неодзива/неодговора извјештајне јединице	13
3.2.3.2. Показатељ квалитета и учинка – Стопа неодзива/неодговора варијабле	13
3.2.3.3. Поступци у случају неодговора	14
3.2.3.4. Поступци за смањење стопе неодговора	14
3.2.3.5. Показатељ квалитета и учинка – Број учињених грешака, према врсти	14
3.2.3.6. Показатељ квалитета и учинка – Просјечна величина ревизије	14
4. Правовременост и тачност објаве	14
4.1. Правовременост објаве	14
4.1.1. <i>Показатељ квалитета и учинка – Правовременост првих резултата</i>	14
4.1.2. <i>Показатељ квалитета и учинка – Правовременост коначних резултата</i>	14
4.2. Тачност објаве	14
4.2.1. <i>Показатељ квалитета и учинка – Тачност објаве</i>	14
4.3. Разлози за већа кашњења и мјере за побољшање правовремености и тачности објаве	14
5. Доступност и јасноћа	15
5.1. Доступност	15
5.1.1. <i>Канали дисеминације</i>	15
5.1.2. <i>Показатељ квалитета и учинка – Стопа коришћених канала дисеминације</i>	15
5.1.3. <i>Начини дисеминације</i>	15
5.1.4. <i>Показатељ квалитета и учинка – Стопа коришћених начина дисеминације</i>	15
5.1.5. <i>Показатељ квалитета и учинка – Број приступа on-line бази података</i>	16

5.2. Јасноћа	16
5.2.1. Штампане публикације и интернетска објава	16
5.2.1.1. Дисеминирани резултати	16
5.2.1.2. Ниво (деталност) дисеминације	16
5.2.1.3. Метаподаци	16
5.2.1.4. Мјере за побољшање јасноће дисеминираних резултата	16
6. Упоредивост и усклађеност.....	16
6.1. Временска упоредивост	16
6.1.1. Показатељ квалитета и учинка – Дужина упоредивих временских серија	16
6.1.2. Прекиди у временским серијама	17
6.1.3. Остали фактори, који утичу на временску упоредивост	17
6.2. Географска упоредивост	17
6.2.1. Упоредивост с осталим чланицама Европског статистичког система	17
6.3. Десезонирање	17
6.4. Усклађеност између привремених и коначних података.....	17
6.4.1. Политика дисеминације привремених података	17
6.5. Усклађеност с резултатима референтног истраживања	17
6.5.1. Кратак опис референтног истраживања	17
7. Процјена корисничких потреба и перцепција корисника	17
7.1. Класификовање и разумијевање корисника.....	17
7.2. Мјерење перцепција и задовољства корисника.....	18
8. Трошкови и оптерећеност испитаника/извјештајних јединица	18
8.1. Трошкови Републичког завода за статистику.....	18
8.1.1 Показатељ квалитета и учинка – Годишњи оперативни трошкови, просјек према главним трошковним компонентама	18
8.2. Оптерећеност и трошкови испитаника/извјештајних јединица	18
8.2.1. Показатељ квалитета и учинка – Годишње оптерећење испитаника у сатима и/или финансијским показатељима	18
8.3. Мјере за смањивање оптерећености	18
9. Повјерљивост, транспарентност и заштита	18
9.1. Повјерљивост и заштита	18
9.2. Транспарентност	19
10. Закључак	19

1. Увод у статистички процес и његове резултате – Методологија истраживања

1.1. Намјена и периодика провођења истраживања

Намјена статистичког истраживања „Анкета о потрошњи домаћинства“ јесте да се од изабраних (узорком) домаћинства прикупе подаци о издацима за потрошњу, потрошњи из властите производње, приходима, као и подаци о важнијим показатељима животног стандарда (услови становања, снабдјевеност домаћинства трајним потрошним добрима, начину загријавања стамбене јединице, путовањима, односно годишњим одморима), те подаци о основним демографским, економским и социјалним карактеристикама домаћинства.

Циљ спровођења овог истраживања јесте добијање података о величини и структури просјечне годишње потрошње домаћинства, њиховим условима становања и сиромаштву домаћинства у Републици Српској.

Подаци из Анкете користе се за израду пондера за израчунавање индекса потрошачких цијена, затим као инпут за националне рачуне, кроз мјерење личне потрошње домаћинства и инвестирања домаћинства на укупном нивоу, те за друге социо-економске анализе. Такође, корисници података су институције Републике Српске, универзитети, невладине организације, међународне организације, медији, истраживачи.

Републички завод за статистику Републике Српске, провео је Анкету о потрошњи домаћинства 2004, 2007. и 2011. године.

1.2. Правни основ и одговорност статистичких институција

Анкета о потрошњи домаћинства 2011. године проведена је на основу Статистичког програма Републике Српске за период 2009-2012, који је заснован на Закону о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 85/03).

1.3. Јединица посматрања

Јединица посматрања су домаћинства изабрана у узорак методом случајног избора. Анкетом нису била обухваћена тзв. колективна домаћинства (домови за збрињавање и његу, болнице, самостани, манастири, студентски домови, интернати, затвори и сл.) у којима људи бораве трајно или годину и више дана непрекидно.

1.4. Прикупљање података и упитници

Анкетом је обухваћено укупно 2 437 домаћинства у периоду од 12 мјесеци.

У анкети се примјењивао метод вођења дневника и метод интервјуа на бази упитника.

Подаци су се прикупљали континуирано 12 мјесеци (календарска година) путем сљедећих упитника:

1. Дневник набавки (АПД/1), у који су домаћинства свакодневно, у периоду од 14 дана, уписивали количине и вриједности купљених производа, као што су храна, пиће и дуван, али и осталих производа и услуга која домаћинство обично користи (трошкови за превоз, лична хигијена, књиге, новине и разноврсни штампани материјал, итд.).
2. Дневник о потрошњи из властите производње (АПД/1А), у који су домаћинства свакодневно, у периоду од 14 дана, уписивали утрошене конзумиране количине и процијењене вриједности производа које је само произвело (по малопродајним цијенама са локалног тржишта).
3. Завршни интервју (АПД/2), у којем су се прикупљали подаци о члановима домаћинства, о издацима домаћинства за становање, набавку трајних потрошних добара и непрехрамбених производа (намјештај, услуге, одјећа и обућа, здравље, транспорт и телекомуникације, слободно

вријеме и рекреација, култура, образовање, итд.), као и подаци о приходима и инвестицијама домаћинства.

4. Упитник о социјалној укључености, миграцијама и дознакама (МС-1)
5. Упитник о здравственом стању и услугама (МС-2)

Упитници су доступни на интернет страници Завода:

<http://www.rzs.rs.ba/front/category/88/212/?&add=None>

За податке који се исказују у Дневнику набавки и Дневнику о потрошњи из властите производње референтни период је био 14 дана. За податке који се се прикупљали путем Завршног интервјуа, Упитника о социјалној укључености, миграцијама и дознакама и Упитника о здравственом стању и услугама, референтни периоди су били различити, зависно од намјене издатака и могли су бити један, три, шест или дванаест посљедњих мјесеци прије провођења интервјуа.

На прикупљању података на терену били су ангажовани анкетари и супервизори. Анкетари су прикупљали податке, а задатак супервизора је био да одаберу адресе домаћинства која су анкетари требали да контактирају сваки мјесец, да анкетарима припреме листу домаћинства са адресама и да прате рад анкетара.

Користила су се два метода анкетирања и то:

- Самостално попуњавање образаца (Дневник набавки и Дневник о потрошњи из властите производње),
- Метод интервјуа (Завршни интервју, Упитник о социјалној укључености, миграцијама и дознакама, упитник о здравственом стању и услугама).

Сваки анкетар је за посматрани календарски мјесец добио листу са адресама домаћинства (АПД/4) које је било потребно контактирати. Домаћинства су подијељена у четири периода, како би се обезбиједило евидентирање издатака (Дневник набавки) и потрошње (Дневник о потрошњи из властите производње) за сваки дан у мјесецу.

У сваком периоду се налазио приближно исти број домаћинства које је било потребно анкетирати у датом мјесецу, а према сљедећој табели:

Мјесец	Период вођења дневника (1)	Период вођења дневника (2)	Период вођења дневника (3)	Период вођења дневника (4)
Јануар	(01-14)	(04-17)	(15-28)	(18-31)
Фебруар	(01-14)		(15-28)	
Март	(01-14)	(03-16)	(15-28)	(17-30)
Април	(01-14)	(03-16)	(15-28)	(17-30)
Мај	(01-14)	(04-17)	(15-28)	(18-31)
Јун	(01-14)	(03-16)	(15-28)	(17-30)
Јул	(01-14)	(04-17)	(15-28)	(18-31)
Август	(01-14)	(04-17)	(15-28)	(18-31)
Септембар	(01-14)	(03-16)	(15-28)	(17-30)
Октобар	(01-14)	(04-17)	(15-28)	(18-31)
Новембар	(01-14)	(03-16)	(15-28)	(17-30)
Децембар	(01-14)	(04-17)	(15-28)	(18-31)

1.5. Обухват

Анкета о потрошњи домаћинстава проведена је на основу двоетапног стратификованог узорка, са пописним круговима као примарним и домаћинствима као секундарним јединицама избора. Од укупног броја домаћинстава (3 091) предвиђених за анкетирање у Републици Српској у 2011. години, анкетирано је 2 437 домаћинстава.

Изабрани узорак подијељен је на 12 мјесечних подузорака једнаке величине, при чему су мјесечни подузорци дефинисани тако да осигурају кварталну вјеродостојност процјена тј. непристрасне и поуздане кварталне процјене.

1.6. Дефиниције

Домаћинством се сматра свака породична или друга заједница лица која заједно станују и заједнички троше своје приходе за подмирење основних животних потреба, без обзира да ли се сви чланови стално налазе у мјесту гдје је настањено домаћинство или неки од њих привремено бораве у другом насељу, односно иностраној држави, због рада, школовања или из других разлога.

Домаћинство може бити:

- Заједница лица, без обзира на њихово сродство, која заједно станују, заједно се хране и троше остварене приходе (вишечлано домаћинство),
- Једно лице које у стамбеном простору само живи, троши и самостално се храни (самачко домаћинство)

Носилац домаћинства: лице са 18 година и више, које се у сврху анкете одређује као такво без обзира на разлог (лице на које се домаћинство води, или за које се изјасне чланови домаћинства). Ако се чланови домаћинства сами не изјасне ко је носилац домаћинства, у правилу је то лице које највише доприноси приходима домаћинства.

Коефицијент маскулинитета: број мушкараца у датом популацији на 100 жена.

Запослена лица су лица старе 15 и више година које су радила најмање један сат за плату или накнаду или нису радиле а имале су посао на који ће се вратити, без обзира на тип уговора или ангажовања.

Запослена лица чине: запосленици који су у радном односу код послодавца; samozапосленици који управљају пословним субјектом и запошљавају једног или више запосленика, те особе које раде за свој рачун и не запошљавају запосленике; и неплаћени помажући чланови домаћинства (чланови који раде у породичном бизнису).

Незапослени и лица која траже прво запослење су лица старе 15 и више година која су изгубила посао, поново траже посао те понуђени посао могу прихватити и лица која први пут траже посао.

Домаћинства са пуном запосленошћу су она домаћинства чији су сви чланови, који улазе у радну снагу, запослени.

Највећи или исти проценат запослености је проценат домаћинстава у којима је 50% или више чланова који спадају у радну снагу запослено.

Домаћинства са пуном незапосленошћу су она домаћинства која имају барем једног члана домаћинства који спада у радну снагу, али немају нити једног запосленог.

Највећи проценат незапослености је проценат домаћинстава гдје је више од половине чланова који спадају у радну снагу незапослено, односно тражи запослење.

Домаћинства са пуном пензионисаношћу значи да су сви чланови у тим домаћинствима пензионери и нити један члан не спада у радну снагу.

Највећи или исти проценат пензионисаности је проценат домаћинстава у којима нити један члан не спада у радну снагу, а пола или више чланова су пензионери.

Највећи проценат са другим статусом је проценат домаћинстава у којима нити један члан не спада у радну снагу, а више од половине чланова имају статус студента, домаћице, неспособни за рад или др.

Домаћинства потпуно са другим статусом значи да сви чланови у тим домаћинствима имају други статус (студенти, домаћице, неспособни за рад и др.) и нити један члан не спада у радну снагу.

Радна снага (економски активна лица): запослена лица, незапослена лица и лица која траже прво запослење.

Стопа активности носиоца домаћинства: однос броја активних носиоца домаћинства у укупној популацији носиоца домаћинства.

Стопа запослености носиоца домаћинства: однос броја запослених носиоца домаћинства у укупној популацији носиоца домаћинства.

Стопа незапослености носиоца домаћинства: однос броја незапослених носиоца домаћинства у популацији носиоца домаћинства који спадају у радну снагу.

Услови становања домаћинства одређени су карактеристикама стамбених јединица, расположивошћу услуга и добара те издацима за плаћање ренте или рачуна.

Издаци за потрошњу домаћинстава обухватају издатке за робу и услуге купљене или потрошене са циљем задовољавања потреба домаћинства (стварна куповина производа и услуга). Укључени су и производи из башти домаћинстава или са пољопривредних имања које домаћинство троши за властите потребе (потрошња из властите производње), робе и услуге које даје послодавац у виду плате и импутирана рента за стамбене јединице која представља износ процјењеног трошка за стан који се додаје издацима за становање власницима станова и свим осталим који бесплатно користе нечију стамбену јединицу.

Просјечни мјесечни издаци представљају однос укупног износа који су потрошила домаћинства за одређене производе и услуге, или групу производа и услуга (збир издатака сваког домаћинства) и укупног броја домаћинстава

Референтни период је период за који се прикупљају подаци. У анкети се користе различити референтни периоди, у зависности од типа информација које се траже и циљева анализе.

Релативна линија сиромаштва је постављена на 60% медијане мјесечних изједначених издатака за потрошњу. Изједначени издаци за потрошњу домаћинстава добијени су дијелењем мјесечних издатака домаћинства са еквивалентном величином домаћинства, према скали еквивалентности која даје пондер 1,0 носиоцу домаћинства, 0,5 другим члановима од 14 година и више и 0,3 сваком дјетету испод 14 година.

Процјена сиромаштва, заснована на релативној линији сиромаштва, ослањала се на податке проширене Анкете о потрошњи домаћинстава - 2011. године. Прикупљени подаци омогућили су да се оцијени ниво сиромаштва у Републици Српској, састав сиромашних и угроженост појединих категорија становништва.

Релативна линија сиромаштва омогућује поређење стандарда једне категорије становништва са другима у истом друштву, зависно од њихових издатака за потрошњу на посматраној територији.

Дефинитивно сиромашна домаћинства су она домаћинства са потрошњом испод 50% медијане прилагођене потрошње.

Слабо сиромашна домаћинства су она домаћинства са потрошњом између 50% и 60% медијане прилагођене потрошње.

Домаћинства на граници сиромаштва су она домаћинства са потрошњом између 60% и 70% медијане прилагођене потрошње.

Дефинитивно нису сиромашна она домаћинства са вишим износом потрошње.

Величина сиромаштва (процент сиромашних домаћинстава), добијен је на сљедећи начин:

$$HCR = \frac{\sum_{i=1}^p w_i}{\sum_{i=1}^n w_i} \times 100$$

гдје је:

n = укупан број домаћинстава из узорка

p = укупан број сиромашних домаћинстава из узорка

W_i = пондер за и-то домаћинство из узорка

Просјечан јаз сиромаштва мјери колико је (у процентима) просјечан издатак за потрошњу сиромашних домаћинстава испод прага сиромаштва, примјеном сљедеће формуле:

$$PG = \frac{\sum_{i=1}^p (e_i^* - PL) \times w_i}{\sum_{i=1}^p PL \times w_i} \times 100$$

гдје је:

e_i^* = еквивалентан издатак i -тог домаћинства из узорка
 PL = линија сиромаштва

Однос квинтила S80/S20 пореди укупан еквивалентан издатак горњег квинтила са издатком најнижег квинтила (20% најниже еквивалентне дистрибуције). Може се изразити на сљедећи начин:

$$HCR = \frac{\sum_{i=1}^t e_i^* w_i}{\sum_{i=1}^b e_i^* w_i} \times 100$$

гдје је:

t = 20% домаћинстава из узорка са највећим еквивалентним издатком
 b = 20% домаћинстава из узорка са најмањим еквивалентним издатком

1.7. Обрада података

Контрола и обрада статистичког материјала након теренског рада је организована у централни Републичког завода за статистику Републике Српске.

Приликом обраде анкетног материјала неодговори су сврстани у три групе: неодговори цијелог домаћинства, неодговор једног члана у домаћинству и неодговори на поједина питања.

У случајевима неодговора цијелог домаћинства, најчешће је ријеч о иницијалном одбијању домаћинства која нису прихватила анкету већ приликом првог контакта. Међу разлозима за некомплетне интервјуе, најчешће је било одбијање да се биљеже издаци и количине у дневнику набавки и да се обави завршни интервју.

Код неодговора цијелог домаћинства није се вршила импутација, већ се корекција уводила кроз пондерисање (корекција иницијалног пондера неодговором). Импутација се такође није радила код неодговора једног члана домаћинства (одбијање неког члана домаћинства да учествује у анкети). Код неодговора на одређено питање вршила се импутација и то зависно од врсте питања. Код континуираних варијабли се обично примјењивао поступак просјека или медијане и то у посматраним групама нпр. за одређену старосну категорију, одређену школску спрему, итд. Код категоријских варијабли користио се или историјски податак (ако постоји – нпр. претходна анкета) или логичко закључивање (ако је ових случајева мало). Понекад се вршила и накнадна телефонска контрола.

Корекција за неодговор се вршила на сваком од стратума. Због непостојања поузданих екстерних извора, нису вршене додатне корекције, као што су калибрација и постстратификација.

У програм за унос анкетних података су биле уграђене контроле које су онемогућавале да се у базу унесу рачунски и логички неисправни подаци. То су, углавном, »HARD« контроле које упозоравају и заустављају унос, док се не унесу исправни подаци. Овакав начин уноса обезбјеђује базу са логички и рачунски исправним подацима.

1.8. Објављивање резултата

Подаци из АПД 2011. године објављени су у више различитих форми и садрже анализу годишњих података из Анкете. Подаци су приказани у апсолутним и релативним вриједностима (апсолутни бројеви, стопе), као и у облику графикона. Прелиминарни резултати Анкете о потрошњи домаћинстава 2011. године, објављени су 31.07.2012. године у форми саопштења. Као и претходни, коначни резултати Анкете о потрошњи домаћинстава 2011, објављени су у форми саопштења, 20.02.2013. године. Подаци су, такође, објављени, према календару публикавања и у Статистичком годишњаку, 29. новембра 2013. године и у публикацији „Ово је Република Српска“, 9. децембра 2013. године.

1.9. Кључне варијабле

- Дневни издаци за храну, пиће и дуванске производе,
- Остали дневни издаци за производе и услуге,
- Потрошња производа које домаћинства сама производе,
- Основни подаци о члановима домаћинства,
- Подаци о становању и снабдјевености домаћинстава трајним потрошним добрима,
- Издаци за намјештај, кућне уређаје и услуге у домаћинствима,
- Издаци за одјећу и обућу,
- Издаци за здравство,
- Издаци за превоз и комуникације,
- Издаци за рекреацију, културу и образовање,
- Издаци за друге производе и услуге,
- Издацима домаћинстава за куповине у иностранству,
- Подаци о инвестиционим улагањима домаћинстава,
- Подаци о приходима домаћинстава,
- Подаци о социјалној укључености домаћинстава,
- Подаци о здравственом стању чланова домаћинстава

1.10. Кључне статистике

На основу података прикупљених Анкетом о потрошњи домаћинстава израчунавала се

- Демографске и економске и социјалне карактеристике домаћинстава,
- Ввеличина и структура просјечне годишње потрошње домаћинстава у Републици Српској,
- Подаци о издацима за храну, одјећу, обућу, становање,
- Куповина трајних потрошних добара,
- Личне услуге и други подаци,
- Сиромаштво домаћинстава

1.11. Контакт информације

За провођење анкете о потрошњи домаћинстава задужено је Одјељење статитике цијена и животног стандарда, у оквиру Сектора статистике рада, цијена, животног стандарда и заштите животне средине.

Контакт особе:

Биљана Тешић	biljana.tesic@rzs.rs.ba	051 332-721
Бојан Станковић	bojan.stankovic@rzs.rs.ba	051 332-736

2. Релевантност

2.1. Показатељ квалитета и учинка – Стопа расположивих ЕСС статистика

Анкета о потрошњи домаћинстава, 2011. године, проведена је према међународној методологији, стандардима, препорукама, класификацијама и дефиницијама Статистичке канцеларије ЕУ (ЕУРОСТАТ), чиме је омогућена међународна упоредивост података.

За анализу релативног сиромаштва кориштена је методологија Европске уније, која користи тзв. "модификовану ОЕСД скалу еквивалентности".

3. Тачност

3.1. Грешке узорковања

3.1.1. Поступак израчунавања грешака узорковања

Грешке узорковања настају као чињеница да се Анкета проводи на узорку, односно на дијелу, а не на цијелој циљаној популацији. Обухватање цијеле популације захтјевало би много више времена и значајно већа финансијска средства за реализацију. Такође је познато, да је за једно истраживање могуће изабрати велики број узорака, при чему би сваки узорак дао одређене процјене кључних индикатора које би биле више или мање различите. Управо грешке узорковања, које су за разлику од неузорачких грешака мјерљиве, указују на то колико су оцијењени индикатори поуздани, односно дају мјеру варијације оцјена индикатора из свих могућих узорака.

Да бисмо разумјели поузданост процјене узорка, могуће је израчунати кореспондирајуће грешке узорка

Статистика тачности

Процјена	$\hat{Y}_d = \sum_{k \in d} y_k w_k$
Стандардна грешка	$SE = \sqrt{\text{var}(\hat{Y}_d)}$
Релативан % грешке (коэффициент варијације)	$CV = \left(\frac{\sqrt{\text{var}(\hat{Y}_d)}}{\sum_{k \in d} y_k w_k} \right) \times 100$
Доња граница интервала повјерљивости (95%)	$L = \hat{Y}_d - 1.96 \times \hat{Y}_d \times \frac{CV}{100}$
Горња граница интервала повјерљивости (95%)	$U = \hat{Y}_d + 1.96 \times \hat{Y}_d \times \frac{CV}{100}$

Као провјера поузданости оцијењених индикатора користи се коэффициент варијације (CV) и интервал повјерења.

У АПД прихваћена је сљедећа нотација:

- ( ) Податак је мање сигуран, ако је $10\% \leq CV < 20\%$
- (( )) Податак је несигуран, ако је $20\% \leq CV < 30\%$
- Податак је екстремно несигуран, ако $CV \geq 30\%$

3.1.2. Активности за смањење грешака узорковања

Грешке узорковања на кључним индикаторима биле су сасвим прихватљиве. Већа поузданост других индикатора или главних варијабли, али на детаљнијим нивоима, могућа је у садашњој ситуацији само у случају повећања узорка.

3.2. Неузорачке грешке

3.2.1. Грешке обухвата

Грешке обухвата подразумевају разлике између циљане популације и популације која се нашла у узорку.

3.2.1.1. Показатељ квалитета и учинка – Стопа прекомјерног обухвата

Током теренског рада случајеви прекомјерног обухвата нису идентификовани.

3.2.1.2. Грешка недовољног обухвата

Није било ових случајева у Анкети о потрошњи домаћинства у 2011. години.

3.2.1.3. Мјере за смањење грешака обухвата

Годишњим ажурирањем Мастер оквира на основу информација са терена, односно након проведених анкета.

3.2.2. Грешке мјерења

3.2.2.1. Контроле за откривање грешака мјерења

Прије него што се приступило уносу података, папирни обрасци су визуелно прегледани и уколико су уочене неке неправилности у подацима, које се нису могле кориговати на основу осталих података, лице које је било задужено за ову контролу успостављало је телефонски контакт са домаћинством и тако добијало праве информације на основу којих су се кориговали подаци у упитнику.

У току самог уноса података у електронску базу података (Blaise 4.7. - програм за анкетна истраживања), подаци су се други пут контролисали, помоћу успостављених логичких и рачунских контрола. Уколико се унио податак који није задовољавао унапријед дефинисане контроле, заустављао се унос све док се није унио исправан податак (тзв. »hard« контроле). Уколико је било неопходно и у овој фази се поново контактирало домаћинство телефонски, да би се кориговали подаци. Мали је број контрола које су само упозоравале, али дозвољавале унос података који није био у складу са унапријед дефинисаном контролом (тзв »soft« контроле). На самом почетку уноса података са обрасца, провјеравало се да ли је то домаћинство из планираног узорка за ово истраживање. Није било могуће унијети два пута исти упитник. Број упитника на које је био дат одговор и број упитника за неодговор морали су дати комплетан узорак домаћинства за ово истраживање. Унутар самог упитника биле су уграђене одређене везе између података, а које су биле дефинисане кроз контроле.

3.2.2.2. Разлози за настанак грешака мјерења

Разлози за настанак грешака мјерења могу бити:

- начин дизајнирања инструмената за спровођење Анкете (упитник, упутство, спискови домаћинства)
- бојкотовање даваоца података
- утицај анкетара на одговоре испитаника (контролом нису уочени овакви случајеви) и грешке анкетара приликом уписивања одговора. Најчешће грешке које су анкетари правили су попуњавање погрешних колона. У неколико случајева у колони једног члана домаћинства уписивали су се подаци од другог члана домаћинства. Све грешке које су уочене приликом контроле исправљене су од стране супервизора.

3.2.2.3. Поступање у случају грешака мјерења

Поред супервизора, особе задужене за методолошку подршку истраживања су, такође, биле укључене у процес отклањања грешака. У ту сврху кориштени су остали подаци у упитнику који су могли помоћи за исправљање погрешног податка, као и напомене које је уписао анкетар. Ако то није било довољно,

успостављао се телефонски контакт са домаћинством, а у случају да домаћинство нема телефонски број, анкетар је био задужен да поново посјети домаћинство и у сарадњи са њим коригује нетачан податак.

3.2.2.4 Показатељ квалитета и учинка – Стопа едитовања/импутације података

Фаза едитовања/импутације подразумјева грешке које нису везане за узорак. Најзначајнији дио процедуре огледао се у локализацији грешке и третману ставке. Како је Анкета о потрошњи домаћинстава користила категоријске и нумеричке варијабле, два различита подпроцеса су подразмјевала процедуру едитовања и импутације. Локализацију грешке категоријских варијабли карактерисала је примјена Fellegi-Holt (F-H) приступа, док се за третман ставки које недостају користила hot-deck процедура импутације. Ови приступи гарантују минималне промјене у подацима у смислу минималних промјена броја варијабли које је потребно кориговати да би се задовољили сви логични односи између варијабли. Процедура едитовања и импутације нумеричких варијабли углавном се базирала на идентификацији и истраживању outliers-а (екстремних неприпадајућих вриједности скупа), тј. на посматрању сумњивих високих/ниских вриједности посматраних варијабли. Границе регија прихватљивости су се процјењивале анализом података и коначно, све ставке које су недостајале импутирале су се кориштењем најближе технике импутације (hot-deck техника), тј. вршила се супституција вриједности јединице која није била погрешна и која се могла сматрати што је могуће сличнијом јединици која се импутира. За Fellegi-Holt (F-H) приступ користио се SCIA модул, софтвер развијен у ISTAT, који користи и Fellegi-Holt (F-H) алгоритам за локализовање случајних грешки у подацима и најближу донаторску технику импутације. Едитовање је рађено у три корака. Прво су се едитовале варијабле типова домаћинства, тј. све варијабле које карактеришу домаћинство и за које правила едитирања специфицирају однос међу јединицама (нпр. веза са носиоцем домаћинства, брачни статус итд.), при чему је у првом кораку едитовано/импутирано 8,9% података. У другом кораку третирале су се све варијабле које се односе на карактеристике појединачних јединица (ниво лица), и за које правила едитовања специфицирају однос између варијабли унутар јединица. Подаци ове фазе добијали су се рашчлањивањем домаћинства, тј. домаћинство са два члана се рашчлањивало на двије јединице, при чему је у овој фази едитовано/импутирано 2,1% података. У трећој фази вршило се едитовање и импутација преосталих варијабли Завршног интервјуа. Оне су се углавном односили на становање, трајна потрошна добра, навике потрошње, итд. Циљана јединица у овом случају је била иста као у првом кораку, тј. домаћинство и у овом кораку је едитовано/импутирано 7% домаћинства/станава. Када су едитоване/импутиране све категоријске варијабле, вршила се провјера нумеричких варијабли. Едитовање/импутација нумеричких варијабли (углавном се односе на издатке) базирала се на идеји да су се вриједности варијабли морале лоцирати у одређеном унапријед дефинисаном дијелу. Овај дио се може направити само на основу посматрања података и углавном на основу искуства експерта у датој ситуацији. Када су се дефинисали ови дијелови (регије), ставке које нису биле унутар прихватљивих регија сматрале су се погрешним и кориговале су се едитовањем/импутацијом.

3.2.2.5 Мјере за смањење броја грешака мјерења

Инструктажа анкетара је била важна фаза у провођењу анкете јер је омогућавала да анкетари на прави начин третирају сва питања у обрасцу што је резултирало мањим бројем неисправних одговора. Анкетар је добио комплетан методолошки материјал са свим објашњењима. Сваком анкетару је за вријеме трајања теренског рада био на располагању супервизор који му је помагао у свим неопходним ситуацијама. Веза супервизора са анкетаром постојала је и након завршеног теренског рада. Посебна пажња се посвећивала анкетарима који су први пут радили на реализацији АПД-а.

3.2.3. Грешке неодговора

3.2.3.1. Показатељ квалитета и учинка – Стопа неодзива/неодговора извјештајне јединице

	Стопа неодзива (%)	Респондентна домаћинства	Нереспондентна домаћинства	Укупно
УКУПНО	21,2	2 437	654	3 091

3.2.3.2. Показатељ квалитета и учинка – Стопа неодзива/неодговора варијабле

Не постоје тачне евиденције броја неодговора по појединим варијаблама.

3.2.3.3. Поступци у случају неодговора

Ако су недостајали подаци тј. нису дати одговори на одређена питања (о одређеним варијаблама), успостављала се телефонска веза са домаћинством, односно чланом домаћинства и уз његову помоћ по потреби допуњавале су се недостајуће вриједности. Изузетно ако се није успоставила телефонска веза, вриједност варијабле се процјењивала на бази историјских података.

3.2.3.4. Поступци за смањење стопе неодговора

Ако узмемо у обзир да је у случајевима неодговора цијелог домаћинства, најчешће било ријеч о иницијалном одбијању домаћинства, за будуће анкете потребно је домаћинства боље информисати о значају и циљевима анкете, начину прикупљања и дисеминације информација. Анкетари су посебно обучени како да приступе домаћинству да би се смањио број одбијања домаћинства и да би се добили што прецизнији и квалитетнији подаци. Преузети попуњени материјал се детаљно контролише и по потреби анкетар се враћа у домаћинство како би кориговао грешке начињене током анкетирања.

3.2.3.5. Показатељ квалитета и учинка – Број учињених грешака, према врсти

Детаљно описано под тачком 3.2.2.4.

3.2.3.6. Показатељ квалитета и учинка – Просјечна величина ревизије

Није планирана и није спроведена ревизија.

4. Правовременост и тачност објаве

4.1. Правовременост објаве

4.1.1. Показатељ квалитета и учинка – Правовременост првих резултата

Крај референтне године	Први резултати	Број дана од краја референтне године до објављивања првих резултата
31.12. 2011.	31.07. 2012.	T+213

4.1.2. Показатељ квалитета и учинка – Правовременост коначних резултата

Крај референтне године	Коначни резултати	Број дана од краја референтне године до објављивања коначних резултата
31.12. 2011.	20.02.2013.	T+417

4.2. Тачност објаве

4.2.1. Показатељ квалитета и учинка – Тачност објаве

Први резултати су објављени у предвиђеном року 31.07.2012. године, а коначни резултати који су били планирани за објаву 20.03.2013. године, објављени су мјесец дана прије, 20.02.2013. године.

4.3. Разлози за већа кашњења и мјере за побољшање правовремености и тачности објаве

Није било кашњења, подаци су објављени у предвиђеном року.

5. Доступност и јасноћа

5.1. Доступност

5.1.1. Канали дисеминације

Број	Канали дисеминације	Коришћено
1	Web страница – интернет објава	ДА
2	Писани захтјеви корисника по њиховој спецификацији	ДА
3	Подаци који се објављују путем телефона	ДА
4	Дигитални медији (CD, дискете, итд.)	НЕ
5	Подаци представљени на новинарској конференцији	ДА
6	Тематски билтен	ДА
7	Посебне штампане публикације	ДА
8	Базе, доступне спољним корисницима	ДА
9	Статистички заштићени микроподаци	НЕ

5.1.2. Показатељ квалитета и учинка – Стопа коришћених канала дисеминације

Стопа коришћених канала дисеминације резултата је 77,8% (7/9X100).

5.1.3. Начини дисеминације

При објављивању резултата АПД 2011. године коришћени су слједећи начини дисеминације:

Број	Начини дисеминације	Коришћено
1	Web страница – интернет објава	ДА
2	Web странице осталих институција	ДА
3	Web странице међународних организација	ДА
4	Писани захтјеви	ДА
5	Телефонско посредовање	ДА
6	Дигитални медији (CD, дискете, итд.)	НЕ
7	Подаци представљени на новинарској конференцији	ДА
8	Годишњак	ДА
9	Ово је Република Српска	ДА
10	Саопштење	ДА
11	Тематски билтен	ДА
12	Посебне публикације	НЕ
13	Публикације Eurostat-a	НЕ
14	Публикације осталих међународних организација (OECD, IMF)	НЕ
15	Базе података, намијењене за интерну употребу	НЕ
16	Базе, доступне спољним корисницима	ДА

5.1.4. Показатељ квалитета и учинка – Стопа коришћених начина дисеминације

Стопа коришћених начина дисеминације је 68,8% (11/16X100).

5.1.5. Показатељ квалитета и учинка – Број приступа on-line бази података

База података АПД, 2011 године није доступна on-line.

5.2. Јасноћа

Заједно са подацима у публикацијама су доступна и методолошка објашњења и дефиниције основних индикатора и појмова.

5.2.1. Штампане публикације и интернетска објава

- Саопштење „Анкета о потрошњи домаћинства 2011. године“
- Тематски билтен „Анкета о потрошњи домаћинства 2011. године“
- „Статистички годишњак Републике Српске“ у дијелу који се односи на АПД
- „Ово је Република Српска“ у дијелу који се односи на АПД

5.2.1.1. Дисеминирани резултати

Резултати Анкете су приказани у облику апсолутних бројева и процената. Поред табеларног прегледа подаци су приказани и у облику графикона.

5.2.1.2. Ниво (детаљност) дисеминације

Дисеминирани подаци из Анкете о потрошњи домаћинства, 2011. године у Републици Српској су подаци о издацима за потрошњу, потрошњи из властите производње, инвестирању домаћинства и приходима. Истовремено, дисеминирају се и подаци о важнијим показатељима животног стандарда (услови становања, снабдјевеност домаћинства трајним потрошним добрима, начину загријавања стана, путовањима, односно годишњим одморима), као и подаци о основним демографским, економским и социјалним карактеристикама домаћинства (социјалној искључености и здравственом стању чланова домаћинства).

5.2.1.3. Метаподаци

У оквиру Метаподатака, на званичној интернет страници Завода, за ово истраживање су доступни основни појмови и дефиниције, као и Методологија у дијелу интернет странице који се односи на Анкету о потрошњи домаћинства.

<http://www.rzs.rs.ba/front/category/88/212/?&add=None>

Поред тога, у краћем облику, метаподаци су доступни и у оквиру штампаног и електронског саопштења, Статистичком годишњаку и публикацији „Ово је Република Српска“.

5.2.1.4. Мјере за побољшање јасноће дисеминираних резултата

Подаци су јасно приказани. Подаци се на интернет страници Завода приказују у PDF формату, у Excel табелама и графички, како би се омогућило корисницима да анализирају и употребљавају податке.

6. Упоредивост и усклађеност

6.1. Временска упоредивост

6.1.1. Показатељ квалитета и учинка – Дужина упоредивих временских серија

Републички завод за статистику је провео Анкету о потрошњи домаћинства 2004, 2007. и 2011. године. Тематски билтен АПД 2011 садржи анализу годишњих података из Анкете о потрошњи домаћинства

provedених 2004, 2007. и 2011. године. Подаци су упоредиви и приказани у апсолутним и релативним вриједностима (апсолутни бројеви, стопе).

6.1.2. Прекиди у временским серијама

Анкета о потрошњи домаћинства се не проводи сваке године, него је проведена 2004, 2007. и 2011. године.

6.1.3. Остали фактори, који утичу на временску упоредивост

Не постоје посебни фактори који могу утицати на упоредивост временских серија, с обзиром да је максимално задовољена препорука у вези са варијаблама које су захтјеване овом Анкетом.

6.2. Географска упоредивост

6.2.1. Упоредивост с осталим чланицама Европског статистичког система

Анкета о потрошњи домаћинства 2011. године, проведена је према међународним стандардима и методолошким препорукама Статистичке канцеларије ЕУ (ЕУРОСТАТ), чиме је обезбијеђена међународна упоредивост података.

6.3. Десезонирање

Подаци Анкете о потрошњи домаћинства до сада нису били предмет десезонирања.

6.4. Усклађеност између привремених и коначних података

6.4.1. Политика дисеминације привремених података

Користи се политика дисеминације претходних резултата Анкете о потрошњи домаћинства, првенствено због потреба корисника за подацима о просјечној мјесечној потрошњи домаћинства, просјечној величини домаћинства, стопи сиромаштва.

Не постоје разлике између прелиминарних и коначних података.

6.5. Усклађеност с резултатима референтног истраживања

6.5.1. Кратак опис референтног истраживања

Не проводи се ниједно референтно истраживање.

7. Процјена корисничких потреба и перцепција корисника

7.1. Класификовање и разумијевање корисника

Најважнији корисници података Анкете о потрошњи домаћинства су:

- Владине и друге институције јавне управе попут Министарства финансија Република Српске, Министарства за економске односе и регионалну сарадњу Република Српске, Министарства трговине и туризма Република Српске, као и институције на нивоу БиХ, Дирекција за економско планирање
- Невладине организације
- Пословни субјекти (предузећа, адвокати и адвокатске коморе, Привредна комора Република Српске)
- Наука, истраживање и образовање (факултети и истраживачки центри, удружења грађана)
- Општа јавност (физичка лица)
- Медији (РТВ куће и шта медији)

- Страни корисници (ЕУРОСТАТ, WB, UNICEF, амбасаде страних држава)

7.2. Мјерење перцепција и задовољства корисника

Завод је реализовао општу анкету о задовољству корисника, а није конкретно за ову анкету.

8. Трошкови и оптерећеност испитаника/извјештајних јединица

8.1. Трошкови Републичког завода за статистику

8.1.1 Показатељ квалитета и учинка – Годишњи оперативни трошкови, просјек према главним трошковним компонентама

Трошкови Анкете о потрошњи домаћинстава у 2011. години

	Износ у КМ
Трошкови накнада учесницима анкете (Бруто)	218 549,25
Материјални трошкови	33 742,00
Укупно	252 291,25

8.2. Оптерећеност и трошкови испитаника/извјештајних јединица

8.2.1. Показатељ квалитета и учинка – Годишње оптерећење испитаника у сатима и/или финансијским показатељима

Као показатељ оптерећености извјештајних јединица процјењује се вријеме, које извјештајне јединице проведу за учествовање у анкети. За поуњавање Дневника набавки (АПД/1), у који су домаћинства свакодневно, у периоду од 14 дана, уписивали количине и вриједности купљених производа, као што су храна, пиће и дуван, али и осталих производа и услуга која домаћинство обично користи (трошкови за превоз, лична хигијена, књиге, новине и разноврсни штампани материјал, итд.) и Дневника о потрошњи из властите производње (АПД/1А), у који су домаћинства свакодневно, у периоду од 14 дана, уписивали утрошене/конзумиране количине и процијењене вриједности производа које је само произвело (по малопродајним цијенама са локалног тржишта), није било могуће процијенити утрошено вријеме. За попуњавање Завршног интервјуа (АПД/2) у домаћинству било је потребно око 40 минута, а за попуњавање Упитника о социјалној укључености, миграцијама и дознакама (МС-1) и Упитника о здравственом стању и услугама (МС-2) било је потребно око 20 минута. Потребно је нагласити да су модули МС-1 и МС-2 били подијељени на пола узорка, тако да се у домаћинству нису попуњавала оба упитника, него само један од њих. Процјена коришћеног времена у домаћинствима, за Анкету о потрошњи домаћинстава 2011. године је 2 437 часова. Потрошња времена код домаћинстава која нису учествовала у анкети није укључена.

8.3. Мјере за смањивање оптерећености

Мјере које треба предузети у циљу смањења оптерећености извјештајних јединица:

- коришћење административних података
- приликом избора узорка води се рачуна да не би иста домаћинства била оптерећана са учествовањем у више анкета и статистичких активности у исто вријеме

9. Повјерљивост, транспарентност и заштита

9.1. Повјерљивост и заштита

Подаци који су се прикупљали путем Анкете о потрошњи домаћинстава 2011. године, подлијежу законским оквирима повјерљивости и искључиво се користе у статистичке сврхе.

Подаци добијени Анкетом о потрошњи домаћинстава су службена тајна и објављени су само у агрегираном-збирном облику. Тајност података је загарантована Законом о статистици БиХ („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 26/04 и 42/04), Законом о статистици Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, број 63/03 и 9/09) и Законом о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 85/03) и Законом о заштити личних података („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 49/06). Сви учесници у анкети су дужни поштовати правила чувања тајности и анкетари су обавезни то нагласити испитаницима.

9.2. Транспарентност

Корисници су упознати са начином коришћења података из Анкете о потрошњи домаћинстава.

Изјаве на конференцијама за штампу, везано за резултате истраживања, су апсолутно непристрасне и политички неутралне.

Након уочене грешке у публикованом издању Билтен за Анкету о потрошњи домаћинстава за 2011. годину, у измијењеном издању билтена урађене су исправке у табелама 6.1. и 6.2.

10. Закључак

У наредном периоду потребно је:

- У сарадњи са ИТ особљем развити систем за евидентирање броја приступа on-line бази података и броја приступа електронским билтенима и саопштењима за поједине статистичке области (статистичка истраживања).